

Arturo Pérez-Reverte

OBLÍVION

ARGO

A R G O

OBLÉHÁNÍ

ARTURO PÉREZ-REVERTE

OBLÉH ANI

A

B

G

O

Přeložil Jan Hloušek

Argo, 2017

EL ASEDIO

© 2010, Arturo Pérez-Reverte

Translation © Jan Hloušek, 2017

ISBN 978-80-257-2115-5 (váz.)

ISBN 978-80-257-2257-2 (e-kniha)

Josému Manuelu Sánchezi Ronovi,
amicus usque ad aras

Pokud chceme proniknout do tajemství přírody, je velmi důležité vědět, účinkují-li nebeská tělesa jedno na druhé hybností, anebo přitažlivostí; zdali je to jakási jemná, neviditelná látka, jež působí na tělesa, ženouc jedno vůči ostatním, anebo jsou-li nadána skrytou, utajenou vlastností, díky které se vzájemně přitahují.

Leonhard Euler

Dopisy jedné německé princezně, 1772

Přihodit se může všechno, pokud to zosnuje nějaký bůh.

Sofoklés

Aiás

Po šestnáctém úderu se muž přivázaný ke stolu zhroutí. Jeho kůže je pojednou žlutá, téměř průsvitná, hlava nehnutě visí přes okraj desky. Na zdi zavěšený olejový kahan nasvěcuje proužky slz na jeho ušpiněných tvářích a pramínek krve, jež se mu řine z nosu. Ten, který ho bil, se na okamžik nerozhodně zarazí, býkovec v jedné ruce, druhou si stírá z obočí pot, jímž nasákla i jeho košile. Pak se otočí k třetímu, který mu stojí za zády ve stínu, opíraje se o dveře. Výrazem teď připomíná muž s býkovcem honícího psa, vzhlížejíciho s omluvou k svému pánovi. Velký ohač, brutální a tupý.

V náhlém tichu je znovu slyšet, jak venku za zavřenými okenicemi dorážejí na břeh vlny Atlantiku. Nikdo nehlesl od té chvíle, co řev ustal. Obličej muže, který stojí u dveří, ozáří nadvakrát oharek doutníku. „On to nebyl,“ řekne nakonec.

Každý z nás má určitou mez, kdy sebou praští, myslí si, ale nahlas to neřekne. Nic z toho před tím pitomým auditoriem. Chlapa zlomíš přesně ve správnou chvíli, je třeba jen vědět, jak na to. Všechno je otázka hladkého přístupu. Vědět, kdy přestat a jak. Přihodíš na váhu gram navíc a všechno jde k čertu. Zkolabuje, a celá práce byla na nic. Ztracený čas, zbytečná námaha. Mlácení nazdařbůh, zatímco skutečný cíl se vzdaluje. Tolik marného potu, ten holomek si jej dál otírá z čela, v druhé ruce býkovec a čeká na rozkaz, má-li pokračovat nebo ne.

„Tak s tímhle už nic nenaděláme.“

Druhý na něj přihloupě civí, nevěda, jak tomu rozumět. Jmenuje se Cadalso, něco jako popravčí lešení. Dobré jméno pro takové řemeslo.

Muž vzadu, doutník stále mezi zuby, přistoupí ke stolu a v mírném předklonu si prohlíží toho v bezvědomí: týdenní strnisko, šmouhy špíny na krku, na pažích a mezi nafialovělými brázdami šlehů, jež

se mu vinou po bedrech. Poslední tři rány byly už příliš, usuzuje. Možná čtyři. Když dostal dvanáctou, všechno už vyšlo najevo; bylo však nutno mít jistotu. Nikdo nebude v tomhle případě nic namítat. Je to prachobyčejný žebrák od útesů. Jeden z mnoha otrapů, jež přivedly do města válka a francouzské obléhání, stejným způsobem jako když moře vyvrhuje odpad na písčnou pláž.

„Tenhle to neudělal.“

Chlap s býkovcem zamžiká ve snaze pochopit. Skoro se dá sledovat, jak si ta informace pomalu razí cestu úzkými závitmi jeho mozku.

„Jestli dovolíte, já bych mohl...“

„Nebud' vůl. Říkám ti, že tenhle to nebyl.“

Ještě si ho chvíli prohlíží, hodně zblízka. Pootevřené oči působí skelnatým, nehnutým dojmem. Ale ví, že není mrtvý. Rogelio Tizón viděl ve své profesi už hodně mrtvol a dokáže rozpoznat příznaky. Žebrák slabounce dýchá a jedna žíla, stlačená polohou krku, zvolna tepe. Když se víc shýbne, ucítí komisař zápach těla, jež má před sebou: hořce nakyslá vlhkost na špinavé kůži, moč, která se během výprasku roztekla na stole. V hrůze vyloučený pot, teď vychládající v bezkrevné mdlobě, tak odlišný od potu, jímž je jak zvíře splaven poblíž stojící muž s býkovcem. Tizón znechuceně zatáhne z doutníku a dlouze vypouští oblak dýmu, který všechno smaže, jak mu prochází nosními dutinami. Potom se narovná a kráčí ke dveřím.

„Až se probudí, dej mu pár drobných. A připomeň mu: jestli si bude stěžovat, jak se mu u nás vedlo, tak ho potom vážně stáhneme z kůže... Jako králíka.“

Odhodí na podlahu špaček doutníku a rozdrtí jej špičkou boty. Pak vezme ze židle klobouk s plochou krempou a středně vysokým dýnkem, špacírku a šedivý redingot, opře se do dveří a vyjde ven, před sebou oslepuje svítící pláž a v dálce za Zemskou branou rozprostřený Cádiz, bělostný jako lodní plachta na kamenných hradbách vyrvaných moři.

Bzučení much. Přilétají tento rok brzy, vábeny hnijícím masem. Tělo dívky leží stále tady na atlantickém břehu útesů, na opačné

straně písečné duny, jejíž val čeří západní vítr. U mrtvolý přiklekla žena, kterou si Tizón přivolal z města. Je to známá porodní bába, s níž si dobře rozumí. Říká se jí Pučálnice, kdysi dřív šlapala chodník ve čtvrti Merced. Tizón spoléhá více na ni a její instinkt než na lékaře, na kterého se obvykle obrací policie: ožralého řezníka, neschopného a úplatného. Takže si ji vodí k takovým záležitostem, jako je tahle. Dvakrát za čtvrt roku. Nebo čtyřikrát, připočteme-li hospodskou, kterou ubodal její manžel, a tu vraždu ze žárlivosti, spáchanou jedním studentem na majitelce penzionu. Jsou to ale příběhy svého druhu, jasné od počátku. Rutinní věci. Ten případ se zabitými děvčaty je něco jiného. Odlišný, velmi neblahý případ.

„Tak nic,“ říká bába Pučálnice, když ji Tizónův stín upozorní na jeho přítomnost.

„Neporušená, jak ji máma porodila.“

Komisař se zahledí do napuchlé tváře mrtvé dívky, zpolá zakryté rozcuchanými vlasy a špinavé od písku. Tak čtrnáct patnáct let, huběňoučká, nic moc. V ranním slunci jí potměněla kůže a trochu zdůřely rysy, ale není to nic ve srovnání s pohledem na její záda: jsou rozervaná bičem až na kosti, jež bíle prosvítají mezi potrhaným masem a sedlinami krve.

„Stejně jako u té předtím,“ doplňuje babice.

Shrnula zpět sukni přes nohy děvčete a vstává, setřepávajíc ze sebe písek. Potom vezme šátek mrtvé dívky, pohozený opodál, a zakryje jí záda, z nichž odhání hejna much. Je to kousek tmavohnědé flanely, stejně tak skromný jako celé její šaty. Dívka byla identifikována jako služebná jednoho krčmáře u silnice na útesech, na půl cesty mezi Zemskou branou a Cortadurou. Vyrazila včera večer pěšky, ještě za světla směrem do města, aby navštívila svou nemocnou matku.

„Co je s tím žebrákem, pane komisaři?“

Tizón pokrčí rameny, zatímco Pučálnice ho zkoumavě sleduje. Je to mohutná ženská, rozložitá, víc než věk ji asi poznamenal život, který vedla. V ústech jí zůstalo už jen pár zubů. Šedivé kořínky vlasů se derou zpod nabarvených mastných kadeří, shrnutých pod

černý šátek. Kolem krku má navěšené penízky a škapulíře, za pasem jí na šňůrce visí růženec.

„Takže to nebyl ani on? ... Ale ječel, jako by to udělal.“

Komisař se tvrdě zahledí na porodní bábu, ta uhne očima stranou.

„Drž jazyk za zuby, nebo si taky zaječíš.“

Pučálnice se sbírá k odchodu. Tizóna už nějakou dobu zná, dost dlouho na to, aby věděla, kdy není radno se mu přibližovat. Třeba jako dnes.

„Odpusťte, done Rogelio, řekla jsem to jen žertem.“

„Srandičky si schovej pro svou mámu, až ji potkáš v pekle.“ Tizón zaloví prstem v kapsičce vesty, vytáhne zlaták a hodí jej po ní.
„Táhni odtud.“

Žena odkráčela a Tizón se po x-té rozhlíží, co přinesl den. Východní vítr zahladil stopy noci. Ale stejně to neustálé přecházení sem a tam od chvíle, kdy jeden vozka našel mrtvolu, promísilo vše, co by se mohlo hodit. Na chvilíčku znehybní, pozorný k jakékoli indicii, jež mu mohla uniknout, a nakonec to s nevolí vzdá. Trochu ho zaujala pouze jedna protažená stopa, široká rýha na jedné ze dvou stran písečného přesypu, kde rostou nějaké malé keříky; takže tam zamíří a přiklekně, aby si ji lépe prohlédl. V jednom okamžiku má v téhle pozici dojem, že se mu něco takového už jednou přihodilo. Že tenkrát spatřil sám sebe ve stejné situaci, jak ověřuje stopy v písku. V hlavě se mu nicméně nedaří vzpomínku jasně vybavit. Asi to bude jeden z těch podivných snů, které jako by se na jednou skutečně udály, nebo taková jiná, nevysvětlitelná jistota – velmi prchavá –, že někoho potká to, co se mu přihodilo už předtím. Jde o to, že něco vstoupí do vědomí, aniž bychom dospěli k nějakému závěru, který by se týkal prožitého pocitu či alespoň stopy samotné: brázda, která mohla být způsobena nějakým zvířetem, nějakým vlečeným tělem nebo nápořem větru.

Vrátí se, a když prochází kolem mrtvoly, vítr, jenž vane u paty přesypu, zvedl zabité dívce sukně a obnažuje nohu až k podkolenní jamce. Tizón není muž, kterého jen tak něco dojme. Věren svému drsnému povolání a také jistě neurvalosti své povahy,

pohlíží nějakou dobu na nebožtíky jako na kusy masa, hnijícího stejným způsobem na slunci nebo ve stínu. Pracovní materiál, komplikace, papírování, pátrací akce, vysvětlování nadřizným. Nic z toho, co by Rogelia Tizóna Peñasca, komisaře s působností pro vykřičené čtvrti, tuláky a bezdomovce, v jeho dovršených triapadesáti letech – třicet dva z nich v ulicích jako honící pes – vyvádělo z míry každodenních věcí. Ale tentokrát se nemůže otrlý policista vyhnout vágnímu ostychu. Takže narovná špičkou hůlky odhrnutou sukni, jak byla, a zatíží ji trochou písku, aby se nemohla znovu zvednout. Když to dokončí, zahlédne v písku napůl pohřbený úlomek zkrouceného kovu, lesklý a připomínající vývrtku. Shýbne se, potěšká jej v dlaní a hned ví, o co se jedná. Je to střepina nálože rozmetané francouzským granátem. Najdeš je po celém Cádizu. Tenhle určitě přiletěl od zájezdní hospody U Chromého, kde nedávno vybuchl jeden granát.

Odhodí střepinu a jde k vápnem obílené zdi u hospody, kde čeká skupina zvědavců, držená v odstupu dvěma vojáky a jedním kaprálem, které sem po ránu poslal velící důstojník stráže v San José, když se na něho Tizón obrátil s jistotou, že pohled na několik uniformovaných mu zajistí potřebný respekt. Jsou to čeledínové a děvečky z okolních usedlostí, mezkaři, vozkové a kočí dvoukolek se svými pasažéry, nějakým rybářem, ženskými a drobotinou z okolí. Mezi nimi trochu v popředí, kam vykročil s využitím dvojího privilegia jako majitel hostince a svědek, jenž první úřadům nahlásil mrtvolu, stojí Franta Chromej.

„Říkají, že to nebyl ten, co je uvnitř,“ začne hospodský, jakmile Tizón dorazí až k němu.

„Správně to říkají.“

Žebrák kroužil před nějakou dobou tady kolem a lidé z usedlostí na něho upozornili, když se našla ta zabitá dívka. Byl to sám Chromej, který ho držel pod namířenou flintou až do příchodu policie a nedovolil, aby mu příliš ubližovali: dostal jen pár facek a ran pažbou. Zklamání je znát ve tvářích všech přítomných, zvláště u chlapců, kteří teď nemají na koho házet kamení, kterým si nacpali kapsy.

„Jste si tím jistý, pane komisaři?“

Tizón se neobtěžuje s odpovědí. Prohlíží si část zdi rozbořené zásahem francouzské artilerie. Přemýšlí.

„Kdy bouchl ten granát, kamaráde?“

Franta Chromej si stoupne vedle něho: palce za šerpou kolem pasu, v jeho vážném postoji je i jistá předvídavost. Také on zná komisaře a ví, že oslovení *kamaráde* je pouze formulkou, která se v ústech někoho takového může rázem stát nebezpečnou. Ostatně Chromej nikdy nekulhal, jeho dědek, ten ano; v Cádizu se dědí přezdívky s větší jistotou než peníze. Stejně tak i povolání. Chromej má bílé licousy, minulost námořníka a ještě dnes profláknutého pašeráka. Tizón ví, že sklepy zájezdní hospody jsou přečpané towarem z Gibraltaru a že za nocí, kdy je moře klidné a vítr příznivý, ožívá temný břeh siluetami člunů a stíny pobíhajícími sem a tam s ranci a balíky. I dobytek se někdy mezi nimi objeví. Když bude Chromej náležitě platit celníkům, vojákům a policistům – včetně samotného Tizóna – za to, že se dívají jinam, všechno, co se děje na té pláži, bude pokračovat a nikdo s tím nebude mít problémy. Bylo by tomu jinak, kdyby hospodský začal vychytrale slevovat ze svých povinností nebo dodával kontraband nepříteli, jak to dělají někteří ve městě i jinde kolem. Ale na to nejsou důkazy. Koneckonců všude, od hradu svatého Šebestiána až k mostu přes Zuazo, si lidé vedou jako dřív. V samotné válce a v obležení platí pravidlo žít a nechat žít. To se týká i Francouzů, kteří se nemají k vážnému útočení a střelí jen tak na dálku, jako by plnili tu nejnutnější povinnost.

„Koule dopadla včera po osmé ráno,“ vysvětluje hospodský a ukazuje směrem k východní části zálivu. „Přiletěla tam odnaproti, od Cabezuely. Žena zrovna věšela prádlo a uviděla záblesk. Pak to nahoře zasvištělo a ihned prásklo tam vzadu.“

„Byly nějaké škody?“

„Nic moc, ten kus vyrvané zdi, holubník a několik slepic. Horší bylo to leknutí, no jasně. S mojí ženou to praštilo, omdlela. Stačilo být třicet kroků blíž, a už není mezi námi.“

Tizón se rýpe nehtem mezi zuby – má v ústech vlevo jeden zlatý špičák – a dívá se na jednu míli široký průliv, který na tom místě odděluje od pevniny obsazené Francouzi vysoké útesy tvořící poloostrov, na němž stojí město Cádiz s plážemi obrácenými na jedné straně k oceánu a na druhé směrem k zálivu, k přístavu, k salinám a Lvímu ostrovu. Východní vítr udržuje vzduch průzračně čistý a dává možnost rozlišit pouhým pohledem fortifikace císařské armády, umístěné hned na okraji úžiny podél Trocadera: napravo pevnost sv. Ludvíka, nalevo pak polorozpadlé zdi Matagordy; vzadu trochu výš je vidět zakopaná baterie na Cabezuele.

„Dopadlo sem více granátů z této strany?“

Chromej zavrtí hlavou. Pak se rozpřáhne směrem k samotným útesům, ukáže na jednu i druhou stranu od hostince.

„Něco směrem od Aguady, sypou to hodně na Puntales: tam naši dostávají zahulit každý den, žijí v zemi jako krtci... Tady to bylo poprvé.“

Tizón roztržitě přikývne. Hledí dál směrem k francouzským liniím, přivírá oči pod nápořem slunce, jež se odráží v nabílené zdi, v mořské hladině a dunách. Odhaduje palebnou dráhu a srovnává. Na něco takového dosud nepomyslel. Nevyzná se moc ve vojenských věcech, neví, jak explodují granáty, a není si ani jistý, jestli to patří k věci. Má jen takové tušení, vágní dojem. Cítí zvláštní neklid, jakousi nepohodu, do níž se mísí jistota, že něco takového už svým způsobem jednou zažil. Je to jako nějaká partie na šachovnici města, která už proběhla, aniž si to Tizón uvědomil. Úhrnem dva vyhození pěšci v dnešní hře. Dva ztracené kameny, dvě dívky.

Může tam být souvislost, uzavře. Sám jednou u stolku v kavárně U Pošty předvedl složitější kombinace. Tak jak si je předtím vymyslel, anebo jim čelil, poté co je rozvinul protivník. Intuice jako záblesk v mysli. Náhlé, nečekané nazření. Uspokojivé pozice kamenů, poklidná hra; a najednou ve sledu za koněm střelec nebo jakýkoli pěšec, hrozba a její průkaznost; mrtvola na úpatí přesypu, lehce pokrytá navátým pískem. A nad tím vším se vznáší jako černý stín neurčitá představa čehosi viděného či prožitého – je to on sám, kdo

poklekl a uvažuje nad spatřenými stopami. Kdyby si jen tak mohl vzpomenout, říká si, úplně by to stačilo. Náhle pocítí nutkání vrátit se za hradby města a začít jaksepatří pátrat. Zazdít si v šachu výhodnou pozici aktivní věži a přemýšlet, co dál. Ale nejdřív zajde beze slova zpět k mrtvole, vyhledá v písku ten zkroucený kousek kovu a strčí jej do kapsy.

Ve stejnou hodinu, tři čtvrtě míle na východ od hostince U Chromého, Simon Desfosseux, štábní kapitán u dělostřelectva 2. divize Prvního sboru císařské armády, ještě rozespalý a neoholený, cedí mezi zuby nadávky, když zaznamenává číslo a ukládá dopis, který dostal od Sevillských sléváren. Jak informuje plukovník Fronchard, jenž má dozor nad andaluskou výrobou kanonů, závady zjištěné u tří devítipalcových houfnic, které byly dodány jednotkám obléhajícím Cádiz – po několika výstřelech se kov začíná trhat –, lze přisoudit sabotáži během procesu odlévání: úmyslně nesprávným legováním bronzu dojde k vnitřním prasklinám, jež známe v dělostřelecké hantýrce jako rozparek a červotoč. Dva dělníky a jednoho mistra dal Fronchard před čtyřmi dny, když se to zjistilo, zastřelit, ale to je pro kapitána Desfosseuxe slabá útěcha. Vložil jistě naděje do houfnic, které se zatím nepoužily. A co je horší, toto očekávání sdílel maršál Victor a další z velení, kteří ho teď uhánějí, aby vyřešil problém, který není v jeho silách.

„Hlídka!“

„Na váš rozkaz!“

„Upozorněte poručíka Bertoldiho. Budu nahoře ve věži.“

Kapitán Desfosseux rozhrne ošuntělou deku zakrývající vstup do jeho baráku, vyjde ven, vystoupá po dřevěných schodech, jež vedou k horní části pozorovatelný, a prohlíží si otvorem střílny vzdálené město. Setrvá tak ve slunci s obnaženou hlavou, ruce zkřížil za zády na švech indigově modrého vojenského kabátce s ohrnutými cípy a červenou podšívkou. Není vůbec náhodné, že jeho